

Şahin, Derya (2018). "Toplum Arkeolojisi Tarih ve Kültür Bilinci Kazandırmada Arkeologların Rolü: Myndos Örneği". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 19, S. 34, s. 355-370.

DOI: 10.21550/sosbilder.322305

TOPLUM ARKEOLOJİSİ

TARİH VE KÜLTÜR BİLİNCİ KAZANDIRMADA ARKEOLOGLARIN ROLÜ: MYNDOS ÖRNEĞİ*

Derya ŞAHİN**

Gönderim Tarihi: Haziran 2017

Kabul Tarihi: Kasım 2017

ÖZET

Myndos, Muğla İli, Bodrum İlçesi, Gümürlük Beldesinde yer alan bir ören yeridir. Karakaya İlköğretim Okulu ve Myndos Kazı Başkanlığı ile birlikte yürütülmüş olan projenin temel amacı, yerli halk ve yakın çevrede yaşayan insanları sahip oldukları kültür varlıkları ve bunların önemi hakkında bilgilendirmek, insan ve kültür varlıkları arasında bir sevgi ve tanıma ortamı kurarak, vandalizm, definecilik, kaçakçılık gibi metotlarla kültür varlıklarına zarar vermeyecek ve onları her türlü kötü müdahaleye karşı koruyacak bireylerin yetişmesine yardımcı olmaktır.

Eğitimlerde, uzman bir kadro tarafından belirlenen konular, öğrencilere öğretmen-öğrenci hiyerarşisinden uzak, katılımcı ve sorgulayıcı bir yaklaşımla aktarılmıştır. Elde edilen kazanımlar öğrencilerin geri bildiriminde açık bir şekilde görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Toplum Arkeolojisi, Kültür Mirası, Koruma, Myndos

* Proje çalışmalarında desteklerinden dolayı Prof. Dr. Mustafa Şahin, Prof. Dr. İ. Hakan Mert, Aykut Özet, Yrd. Doç. Dr. Abuzer Kızıl, Öğr. Gör. Dr. Reyhan Şahin, Araş. Gör. Ali Altın, Araş. Gör. Serkan Gündüz, Seramik uzmanları Mezahir Avcı, Lale Avcı, Uzman arkeolog Başak Emir ve Ufuk Gürdal'a ve ayrıca kazı ekibine teşekkür ederim.

** Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, dsahin@uludag.edu.tr

Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi
Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences
Cilt: 19 Sayı: 34 / Volume: 19 Issue: 34

Social Archaeology

The Role of Archaeologist in Historical and Cultural Awareness: Myndos Sample

ABSTRACT

Myndos is an archaeological site located in the town of Gümüşlük, district of Bodrum and province of Muğla. The main aim of the project which was carried out together with Karakaya Elementary School and Myndos Excavation Presidency is to inform the local people and the people living nearby about the cultural heritage they possess and their preciousness. Project aims to help individuals who will not harm cultural heritage with the methods such as vandalism, treasure hunting, smuggling and to help individuals to protect their cultural assets against all kinds of bad interventions.

In the trainings of the project, the topics determined by a specialist staff were transferred to the students in a participatory and inquisitive approach that is far from the teacher-student hierarchy. The obtained achievements are clearly visible in the feedback of the students.

Keywords: *Archaeology, Social Archaeology, Cultural Heritage, Conservation, Myndos*

Ülkemizde Arkeoloji Bilimi 18. yüzyıldan itibaren varlık göstermesine rağmen, arkeoloji hep lüks bir bilim dalı olarak görülmüş, tam anlamıyla topluma mal olmayı uzun süre başaramamıştır (Özdoğan 2014: 53). Özellikle Amerika ve İngiltere’de son otuz-kırk yıl içinde “Toplum Arkeolojisi” olarak tanımlanan alan oldukça hızlı yol almış olmasına karşın, Türkiye’de henüz alçak sesle yeni yeni dillendirilmeye başlanmıştır.

Başlangıçta önemli antik kentlerde, yabancılar tarafından yapılan arkeolojik kazılarda “koloni arkeolojisi” mantığı güdülmüş ve bundan dolayı kazı ekibi o bölgede yaşayan halkı yalnızca potansiyel işçi olarak görerek, araştırma sürecine halkı hiçbir şekilde dahil etmemiştir. Devamında yine yerli ve yabancı bilim insanları tarafından

başlatılan yeni araştırmalarda da durum pek farklı olmamıştır. Özellikle yerli arkeologlar dışındaki bilim insanları tarafından yürütölen ve sadece bir kaç ayla sınırlı kalan kazı ve araştırmalar hep bölge halkından kopuk ve izole bir şekilde kazı evlerinde gerçekleştirilmiştir. Aslında tam da bu noktada 1970’lerde İngiltere ve Amerika’da eş zamanlı olarak ortaya çıkan ‘‘Toplum Arkeolojisi’’ kavramı, arkeolojik eserlerin korunması ve korunma bilincinin oluşturulmasında üretilecek koruma politikalarının sadece arkeologlar tarafından yürütölemeyeceği, kültürel mirasın korunması için toplumsal desteğin de gerekli olduğunu ortaya koymuştur (Jameson 2004; Merriman 2004). Böylece 1970’lerde arkeolojinin yönü ve yapısı değişmeye başlamış, kültürel miras unsurlarının daha fazla toplumdan kopartılamayacağı anlaşılmıştır (Apaydın 2014: 176). V. Apaydın yapmış olduğu çalışmada, toplum arkeolojisi kapsamında daha önceden belirlenmiş çeşitli modellere değinmektedir. Bu modellerden birisi de ‘‘deficit model/anlatıcı model’’ olarak tanımlanır¹. Bu modelde amaç; eğitim temellidir ve toplumu eğitim araçları ile bilinçlendirir (Apaydın 2014: 177).

Türkiye’de yoğun bir şekilde maruz kaldığımız define kazıları, macera peşinden koşan ve kısa yoldan az emekle zengin olmak isteyen insanların sayısının hiç de azımsanamayacak kadar çok olduğunu görmek ‘‘Toplum Arkeolojisi’’ alanına yoğunlaşmamızı zorunlu kılmaktadır. Bunun yanı sıra arkeoloji müzelerine olan talebin zayıflığı da üzerinde durulması gereken bir diğer sorundur. Toplumumuzda neden acaba yurt dışına gidildiğinde mutlaka müzeleri ziyaret etme zorunluluğu hissedilirken, yaşadıkları şehirlerde müzeleri bir kez bile olsun ziyaret etmezler? Bu sorunun cevabını yine kendimizde ve eğitim sistemimizde aramak gerekir. İnsan bildiğine, biraz olsun tanidik olduğuna yakınlaşır. Bu bağlamda kültür ve sanat eserleri hakkında

¹ Toplum Arkeolojisindeki modeller hakkında detaylı bilgi için bkz. Merriman 2014: 7; Holtorf 2007: 119; Hodder 1998: Hodder’in bahsettiği bu model diğerlerinden oldukça farklıdır, arkeolojik buluntuların yorumlanması için farklı disiplinlerden farklı görüşlerin alınmasına yani yorumsal bilgi felsefesine dayanmaktadır.

hiçbir fikri olmayan toplum, müzelere de pek alaka göstermez. Oysaki kültürel eserleri biraz bilse tanısa, önemi ve anlamı hakkında fikir sahibi olsa onlarla ilişki kuracak, müzelerde vakit geçirmek bir zevk haline gelecektir.

Müzecilerimiz, çalıştıkları müzeleri tam anlamıyla “eser hapisanesi” haline getirmişler, onları kendileri dışında kimsenin dokunamayacağı devlet malı haline getirerek kanun ve yönetmelikten dolayı ulaşılamaz kılmışlardır.

Önemli olan kazı alanlarının, buralarda bulunan buluntuların topluma mal edilmesi, tüm bilgi ve bulguların yine toplumla paylaşılmasıdır. Aksi takdirde yapılan çalışmaların hiçbir değeri olmayacaktır.

Yukarıda gösterilen tüm nedenleri, insanların yaşadıkları çevrenin sunduğu tarihi ve kültürel kaynakları tanıtmayı ve onlarda koruma konusunda bir bilinç oluşturmayı, Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölümü son derece önemsemiş, toplumun ve arkeoloji biliminin ihtiyacı nedeniyle çeşitli etkinlikler ve projeler yapmıştır.

Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından Myndos Kazısında (Bodrum/ Gümüşlük) proje yürütücülüğünü üstlendiğimiz, TÜBİTAK Doğa ve Bilim Okulları kapsamında 2009 ve 2010 yıllarında “Çevremdeki Antik Kenti Tanıyorum” projeleri yapılmıştır².

Genel olarak hem kazı hem de yüzey araştırmalarında, halk kahvehanelerinde, okullarda yaptığımız taramalarda, yerli halkın üzerlerinde oturdukları zengin geçmişin farkında olmadıkları anlaşılmıştır. Ancak, defineciler ve rantçılar gibi kötü niyetli insanlar potansiyeli çoktan keşfetmiş durumdadırlar. Bugüne kadar yaşananlar, polisiye tedbirlerle korumacılık bilincinin kazandırılmayacağını açık

² Çevremdeki Antik Yaşamı Tanıyorum I - TÜBİTAK. Proje No: 109B089 (2009); Çevremdeki Antik Yaşamı Tanıyorum II- TÜBİTAK. Proje No: 108050 (2010).

bir şekilde göstermiştir. Bu durum, biraz zor ve uzun soluklu bir iş olsa da eğitimle, özellikle genç nesillerin bilinçlendirilmesiyle koruma bilincinin oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. İnsanlığın geçmişini aydınlatmak kadar, günümüze ulaşan kültür varlıklarının en iyi şekilde gelecek nesillere aktarılması konusunda bölge halkının bilinçlendirilmesi gerektiği gerçeğinden hareketle, akademik faaliyetlerin yanında özellikle geleceğimize ışık olacak genç nesillerin de eğitilmesi bir görev olarak kabul edilip bu projeler hayata geçirilmiştir.

“Çevremdeki Antik Yaşamı Tanıyorum I-II” adlı bu projenin amaçları arasında;

- Arkeoloji müzelerini ve ören yerlerini, yerinde ziyaret etmek, böylece yerli halkın üzerinde yaşadıkları zengin tarihi geçmişin farkına varmalarını sağlamak ve kültür varlıklarının tanıtılmasına katkıda bulunmak,

- Sahip oldukları kültür varlıklarını koruyarak gelecek nesillere aktaran bireyler yetiştirmek,

- Çevresinde bulunan birçok arkeolojik alanın karşı karşıya bulunduğu tehditleri bilen ve sorunlara somut çözümler üretebilen ve bu çözümlere kalıcı ve yol gösterici koruma ve bilinçlenme süreçlerine dönüşmesine katkıda bulunan bireyler yetiştirmek,

- Kültürel ve arkeolojik değerleri bir arada bulan öğrencilere arkeoloji temelli bütünsel ve katılımcı bir eğitim sunmak; bu yolla katılımcıların disiplinler arası düşünme becerilerini geliştirmek,

- Son 20 yılda yükselme eğilimi içerisinde olan kültür turizminin gelişmesine paralel olarak gelişen ve bir tür koruma yöntemi olan arkeopark alanlarının yaygınlaşması ve kabul görmesi konusunda katkıda bulunmak,

- Hedef kitlemizi oluşturan öğrenciler ile birlikte sahip olduğumuz ortak kültürel mirasımız temelinde disiplinler arası ilişki

kurma, düşünme ve sorun çözme becerilerini geliştirmeye yönelik yaratıcı ve katılımcı bir eğitim programı geliştirmek,

- Katılımcıların doğayı bir dersane ve laboratuvar gibi algılayarak, doğada gözlem ve araştırma yapma, bulma ve keşfetme, bulduğunu tanıyıp, yorumlayarak ilk kez karşılaştığı bir kültür varlığını koruma altına almak ve belgelemek için uygulanabilecek temel yöntemleri öğrenme, kültür varlıklarımızı koruyarak sevdirmek, kültür varlığı-insan-toplum ilişkileri ile bu ilişkilerde yaşanan problemleri anlama ve çözüm üretme becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunmak,

- Eğitime katılan öğrencilere “kültürel mirası koruma” felsefesini aktararak, kendi konularında yapacakları araştırmalarda kültür varlıklarını koruma bilincini göz önünde tutmalarını sağlamak,

- Tarih bilinci oluşturmaya sağlayarak tarihe karşı duyarlı olmalarını sağlamak,

- Koruma bilinci geliştiren katılımcıların, yakın arkadaş ve aile çevresine öğrendiklerini aktarmaları ile daha çok bireye kültür varlıklarımızı tanıma ve koruma bilinci oluşturma olanağı sağlamak yer almaktadır.

Projemize benzer eğitim projeleri yurdumuzun yanı sıra başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, Kanada ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde uzun yıllardan beri yapılmaktadır³.

³ Bu eğitim çalışmaları hakkında detaylı bilgi edinmek için bkz. Macaristan Körös Arkeoloji Projesi Arazi Okulu (<http://www.anthro.fsu.edu/research/koros/>), Kanada Calgary Üniversitesi (<http://arky.ucalgary.ca/education/node/14>), İspanya’da Escuela de Arqueologia Plaza de Moros (<http://plazademoros.eresmas.net/Educacion2.htm>), Fransa’da Initiation a l’archéologie (<http://pagesperso-orange.fr/archeopatrimoine/stagesdete.htm>) Kanada’da Laurier Üniversitesi (http://www.wlu.ca/page.php?grp_id=160&p=2328) veya Rock Art Arkeoloji Kampı (<http://www.archaeoexpeditions.com/rocart.html>), Amerika Birleşik Devletleri’nde Hickory Müzesi (<http://www.campchannel.com/camps/3036.html>), Monroe County Arkeoloji Kampı (<http://www.misd.k12.mi.us/summerprograms/arch/index.html>) veya

Projede ilk ve ortaöğretim öğrencileri hedef kitle olarak seçilmiş, çevredeki tüm antik kent ve müzelerin tanıtılmasının yanı sıra, kazı evindeki yaşantı, ekibin çalışma yöntemleri ve arkeolojik alandaki kazı çalışmalarına da öğrenciler dâhil edilmiştir. 10 günlük bir eğitim süresini kapsayan projede geri bildirimlerin oldukça olumlu olduğu dikkat çekicidir. Hedef kitle olarak belirlenen öğrenci gurubu en çabuk eğitilebilecek ve koruma bilincine ulaştırılabilecek kişilerdir. Ayrıca, öğrenciler vasıtası ile onların ailelerine ulaşıp bir koruma bilinci zincirinin temelleri atılabilmiştir. Yine bugünün küçüklerinin geleceğin büyükleri olduğu göz önünde bulundurulursa, sürdürülebilirlik açısından kültür mirasımızın korunması ve anlaşılabilir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması konusunda geleceğe yönelik duyarlı bir neslin yetişmesinin önü açılmıştır.

Kısa süreli olarak yapılan eğitimlerde, uzman bir kadro tarafından belirlenen konular, öğrencilere öğretmen-öğrenci hiyerarşisinden uzak, katılımcı ve sorgulayıcı bir yaklaşımla

Crow Canyon Arkeoloji Kampı
(http://www.crowcanyon.org/archaeology_adventures/summer_camps.asp),
İngiltere’de Londra Arkeoloji Müzesi Arkeoloji Kampı
(<http://www.uwo.ca/museum/documents/SummerCamp2006.pdf>) dünyadaki uygulamalardan sadece birkaçıdır.

Ülkemizde kültürel varlıklarımızın korunması ve gelecek nesillere aktarılmasında bilinç oluşturmaya yönelik eğitim çalışmaları ilk olarak Ocak 2002 – Aralık 2004 tarihleri arasında Tarih Vakfı öncülüğünde ‘Akdeniz’de Tarihöncesi Eğitim, Öğretim ve Planlama (TEMPER) Projesi’ adı altında ‘Arkeoloji Yaz Atölyesi’ şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu projenin amacı Avrupa-Akdeniz bölgesinin tarihöncesi kültürel mirasını yerel halka tanıtmak olmuştur.

Bu proje daha sonra Arkeolog Gülay Sert yönetimindeki uzmanların önderliğinde Çatalhöyük-Konya’da ‘Arkeoloji Yaz Atölyesi’ adı altında devam ettirilmiş, 2004 yılında 600 ilköğretim öğrencisi eğitimden geçirilmiştir. 2005 yılında da devam ettirilen proje kapsamında 1 ay süreyle öğrencilere barkovizyon desteğiyle Çatalhöyük insanların yaşam biçimleri ve inançları anlatılmış, Çatalhöyük Deneysel Arkeoloji Evi ve kazı yapılan alanlar gezdirilerek, özel olarak hazırlanan 5x5 metrekairelik alanlarda kazı çalışmaları, kil ve resim çalışmaları yaptırılmıştır.

aktarılmıştır. Bu anlamda dersane ve laboratuvar antik kentin bizzat kendisi olmuş, gözleme dayalı öğrenme, bütüncül ve sentezci bir yaklaşım ön planda tutulmuştur. Böylece insan elinden çıkmış olan ve geçmişten günümüze ulaşan temel araç ve gereçler tüm öge ve işlevleri ile bir bütün olarak tanıtılabılmıştır. Eğitim yöntemi olarak gözlem ve uygulamaya dayalı atölye çalışması tercih edilmiştir. Kültür varlıklarının nasıl buldukları ve koruma altına alındıklarını gözlemleyerek, nasıl yapıldıkları ve kullanıldıklarını seramik çarkının kenarında bizzat kendileri imal ederek öğrenmişlerdir. Kırılan bir kültür varlığının tekrar nasıl birleştirileceğini de imitasyon örneklerde aileleriyle birlikte tatbik ederek deneyimlemişlerdir (Resim 1-5). Böylece eğitilmiş ve koruma bilinci geliştirilmiş öğrenciler yardımıyla ailelerin de kültür varlıklarımıza karşı duyarlı olmaları konusunda bir adım atılmıştır.

Ayrıca kazıda bulunan eserleri tanımaya yönelik arazide öğrenciler için etkinlikler düzenlenmiştir (Resim 6). Myndos, Bodrum Sualtı Müzesi ve çevrede yer alan kentler (Stratonikeia, Lagina, Halikarnassos, Pedasa) gezilmiş, böylelikle çocukların yaşadığı coğrafyanın tarihini bilmeleri sağlanmıştır (Resim 7-9).

Antik Dönemde giyilen kıyafetlerin benzerlerini çocuklar giyerek drama yoluyla yaşayarak öğrenmeleri sağlanmıştır (Resim 10). Etkinlik sonrasında ise rahmetle andığımız dönemin çok değerli rektörü Prof. Dr. Mete Cengiz tarafından öğrencilere sertifikaları verilmiştir (Resim 11).

Resim 1:
Seramik Atölyesi Çalışmaları

Resim 2:
Seramik Atölyesi Çalışmaları

Resim 3:
Seramik Atölyesi Çalışmaları

Resim 4:
Seramik Atölyesi Çalışmaları

Resim 5:
Arazide eser tanıma

Resim 6:
Seramik yıkama

Resim 7:
Kenti tanımaya yönelik geziler

Resim 8:
Müze gezisi

Resim 9: Stratonikeia antik kenti gezisi

Resim 10: Antik çağ kıyafetleriyle çocuklar

Resim 11: Sertifika töreni

Yapmış olduğumuz projede, başarı ölçütü olarak iki tip değerlendirme dikkate alınmıştır. Birincisi, eğitim yöntemi ve konuların katılımcılara aktarılmasındaki başarı, ikincisi ise eğitim sonrası ortaya çıkacak olan projenin yaygın etkisidir. Bu tip eğitim programlarının başarısının ölçülmesi ve kısa zamanda ortaya konulabilmesi kolay değildir. Ancak eğitime katılan öğrencilerde merakla dayalı bir öğrenme isteğinin ortaya çıkması ve anlatılan konularla ilgili, katılımcılarda oluşan bilgi ve konuyu kavrama düzeyi, yöntemin başarısı için bir değerlendirme ölçütüdür. Katılımcıların eğitim sonrası bu bilgileri

yaşadığı toplumda kullanma becerisi ve çevre ile ilgili konularda sorumluluk alma istekleri, eğitimin katılımcılar düzeyinde de en önemli başarı ölçütü olarak değerlendirilmelidir. Bunlara ek olarak eğitime katılan öğrencilerin kazandıkları geniş vizyonla ebeveynlerini etkilemeleri ve böylece ailelerin de kültür varlıkları koruma programına dâhil olması umulmaktadır.

Sonuçları maddi açıdan görebilmek için katılımcı öğrencilere eğitim programının başından sonuna kadar olan sürede anket formları ya da rahatça yazabilecekleri küçük kâğıtlar dağıtılarak bunların doldurulması istenmiştir. Aynı zamanda, tartışmalar esnasında sözlü olarak belirtilen görüşler de yazılı olarak kaydedilmiştir. Söz konusu anket formları ve diğer belgeler, eğitim ile ilgili genel bir değerlendirmenin yanı sıra, eğitim konularının genel amaca uygunluğu, konuların çekiciliği, konu hakkında sahip olunan önceki bilgi ve konu hakkındaki burada kazanılan bilgilerin değerlendirilmesi şeklinde düzenlenmiştir. Öte yandan, proje eğitimine katılan eğitimcilerin de öğrenciler tarafından değerlendirilmesi istenerek bu kapsamda, öğretmenlerin kullandığı görsel materyalin yeterliliği, anlatım çekicilikleri, derslerde anlatılan teorik bilgilerin arazi çalışmalarındaki uygunluğu ve arazi çalışmalarında anlatılanların doyuruculuğu değerlendirilmiştir.

2009 ve 2010 yaz dönemi kazı çalışmalarına eş zamanlı olarak Bodrum Gümüşlük Mahallesi, Myndos Antik Kentinde gerçekleştirilmiş olan bu proje sonunda, öğrencilerin kültür varlıklarına duyarlı olmalarının yanı sıra, bildiklerini çevrelerindeki arkadaşlarına ve ailelerine popüler bir dille aktarabilmenin de yöntemini öğrenmiş olmaları oldukça memnuniyet vericidir. Başlangıçta aile ve çevrelerinin etkisiyle antik kent denildiğinde su altında ya da yer altında kasa kasa çizdikleri altın dolu hazineler yerine, kıyıda bulunan amphora kulpları - *Bizans olabilir ?* ifadesiyle kazı ekibine teslim edilmiş ve antik kentin denize battığı şeklindeki gerçekdışı düşüncelerini bıraktıkları gözlemlenmiştir (Resim 12-13).

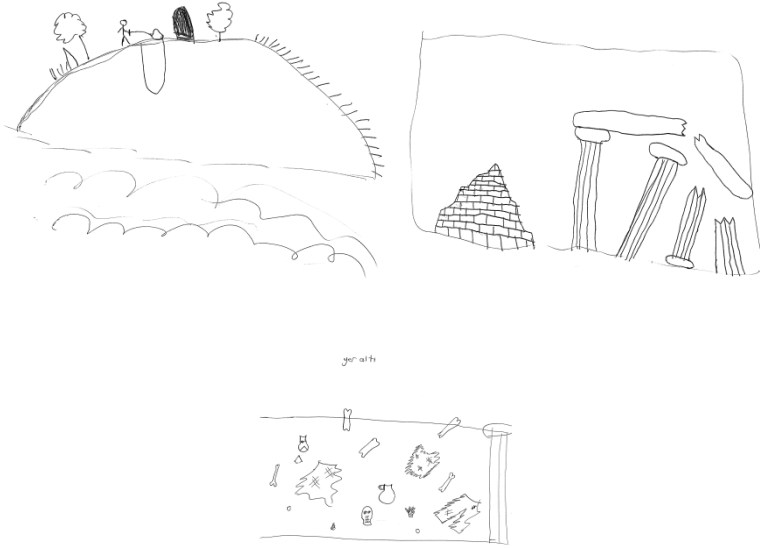
Proje, ilk ve orta öğretim öğrencilerine yönelik olduğundan ve öğrencilerin de okul hayatları boyunca sınav ve benzeri stresli ve sıkıcı buldukları bilinen bir gerçek olduğu için, katılımcıların bilime bakış açısında, bilgi ve kavrayışında ya da yaratıcı düşünme becerilerinde ne gibi değişikliklerin olduğunun izlenmesi için kullanılacak ölçme yönteminin test ya da yazı yazmak gibi bir etkinlik olmaması gerektiği fikrinde olduğumuzdan, her gün sonunda öğrencilere küçük bir kağıt parçası dağıtılarak ve gün sonunda biten günle ilgili ne düşündüklerini bir ya da birkaç kelime ile ifade etmeleri istenmiştir (Resim 14). Burada yazılacaklar hakkında öğrenciler, herhangi bir konuyu yazmaları için yönlendirilmemişler ya da teşvik edilmemişler, aksine, tamamıyla serbest bırakılmışlardır.

Rant hırsı ve kısa zamanda zengin olma hevesinden kaynaklanan define arama tutkusundan, dolayısıyla gerçekleşen tahribatla, kültür varlıklarımızda meydana gelebilecek kayıpları önceden görüp anlayabilecek, çevre duyarlılığına sahip, gönüllü eğitimcileri bugünden yetiştirmek de projenin elde edilmesi umulan diğer bir sonucudur. Yapmış olduğumuz eğitimin uzun vadedeki en önemli kazanımı, yerel eğitim kurumlarında gerçekleştirilecek eğitim programları ile kültür varlıklarını arka plana itmeyen, onlarda sahiplenme duygusu yaratan bir eğitim modelinin var olabileceğinin gösterilmesidir. Ayrıca, arkeolojik alanların yönetimi, korunması, tanıtımı ve yerel halkın çocukları vasıtasıyla bu aşamalara katılımının ne kadar elzem ve vazgeçilemez olduğunu bu süreç açıkça göstermiştir. Böylece yöresinin geçmişine yabancı olmayan ve onu bütün yönleri ile yakından tanıyan ve böylece yaşamasını sağlayan örnek nesillerin yetiştirilmesinde küçük bir adım atılmıştır. Bilindiği gibi arkeoloji, hakkında en fazla spekülasyon yapılan bilim dallarından bir tanesidir. Türkiye’de arkeolojik varlıkların korunamamasının temelinde de bu spekülasyonlar yatmaktadır. Katılımcılar, çevrelerinden duydukları yanlış bilgileri, sorgulamaya başlamış, böylelikle bilimsel gerçeklerin toplumda birer savunucusu olmuşlardır.

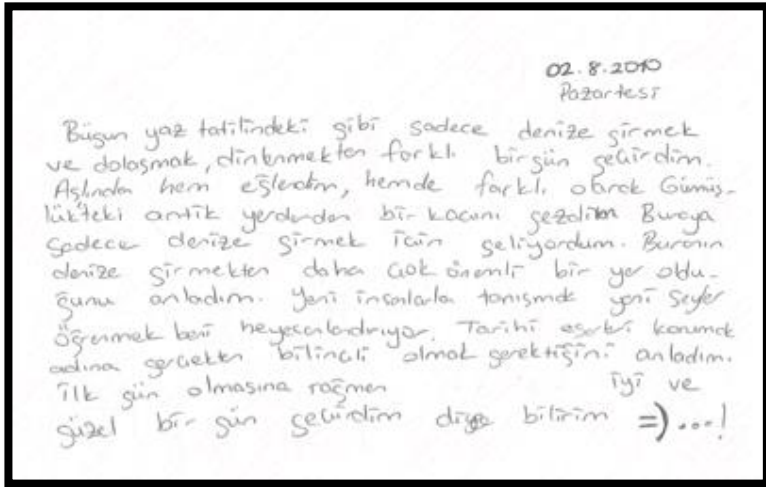
Sonuç olarak insanlaştırılmış bir arkeoloji kaçınılmazdır, George Macaulay Trevelyan'ın dediği gibi “ İnsanlık tarihi çalışan bir bilim insanı , toplum eğitimini ihmal edip, tarihsel olgulara entelektüel bakış açısı ile yaklaşımda başarısız olursa elde edilen veriler kendi bireysel eğitimleri dışında bir işe yaramadığı gibi, bir o kadar da değersizleşir” (Apaydın 2014: 186). Bu gerçeğe sırtımızı dönmek, bizi, sürecin gerçekleşmesinden uzaklaştırmak dışında hiç bir işe yaramayacak, elde edilen buluntular tozlu müze depolarında, bulgular da sayfalarda kalmaktan öte gidemeyecektir.

Resim 12: Öğrencilerin kente ilgili ilk izlenimleri

Resim 13: Öğrencilerin etkinlik sonrası izlenimleri

Resim 14: Öğrencilerin etkinlik sonrası duygu ve düşünceler

KAYNAKLAR

- Apaydın, Veysel (2014). “Toplum Arkeolojisi: Dünya ve Türkiye’deki Yeri, Önemi ve Problemleri”. *I. Teorik Arkeoloji Grubu-Türkiye Toplantısı Bildirileri*, TAG-Türkiye, s. 175-190.
- Hodder, Ian (1998). “ The Past as Passion and Play: Çatalhöyük as a Site of Conflict in the Construction of Multiple Pasts. L. Meskell (der.)”. *Archaeology under Fire: Nationalism, Politics and Heritage in the Eastern Mediterranean and Middle East (London)*, s. 124-139.
- Holtorf, Cornelius (2007). *Archaeology is a Brand: The Meaning of Archaeology in Contemporary Popular Culture (Walnut Creek)*. Left Coast Press.
- Jameson, John (2004). *Public Archaeology in the United States*. N. Merriman (der.), *Public Archaeology*, s. 21-58. London: Routledge.
- Merriman, Nick (2004). *Public Archaeology*. London: Routledge.
- Özdoğan, Mehmet (2014). *50 Soruda Arkeoloji*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Yayınevi.